

Lisansüstü Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi

The Investigation of Psychological Tendencies of Graduate Students

Erhan TUNÇ¹

Gaziantep Üniversitesi

Ramin ALİYEYEV²

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Özet

Yetişkinlerde psikolojik eğilimlerin, bazı değişkenler açısından incelendiği bu araştırma, Gaziantep'teki Üniversitelerin Sürekli Eğitim Merkezleri tarafından açılan programlara ve lisansüstü eğitim düzeyinde verilen eğitim programlarına devam eden 18 yaş üzeri yaş grubunda yer alan toplam 214 yetişkin birey ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan demografik değişkenleri içeren "Kişisel Bilgi Formu" ve bireylerin psikolojik eğilim puanlarını belirlenmek için H.J.Eysenck ve S.B.G. Eysenck (1964) tarafından geliştirilen "Eysenck Kişilik Envanteri" kullanılmıştır. Araştırmada; Eysenck Kişilik Envanterinin alt ölçeklerinden nevrotizm alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları arasında cinsiyet, yaş grubu, meslek, gelir düzeyleri, herhangi bir topluluğa üyeliklerinin olup olmadıkları, aktif olarak herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyet olup olmadıklarına göre; psikotizm alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları arasında yaş grubuna göre; dışadönüklük alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları arasında da medeni durum, ikamet ettikleri yer, herhangi bir topluluğa üyeliklerinin olup olmadıkları, aktif olarak yürüttükleri herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyet olup olmadıklarına göre anlamlı derecede farklılaşmalar olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: yetişkinlik, psikolojik eğilimler, nevrotizm, psikotizm, dışa dönüklük,

Abstract

This study examines psychological tendencies in adults in terms of some variables. The study was conducted on 214 adults who are above 18 years old and continue their education at the programs of Continuous Education Centers of the universities located in Gaziantep Province. In the research a "Personal Information Form", which covers demographic variables and "Eysenck Personality Inventory" which was developed by H.J.Eysenck and S.B.G. Eysenck to investigate psychological tendencies in 1964 where used as data collection tools. It was found that mean scores of the neuroticism sub-scale of Eysenck Personality Inventory differed significantly in terms of gender, age, profession, income level, membership of a community, and being active in arts and sports. A statistically significant difference was detected between mean scores of the

¹Yrd.Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-mail: erhantunc@gantep.edu.tr

²Yrd.Doç.Dr., Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,

e-mail: aliyevus@gmail.com.tr

psychoticism sub-scale of the inventory in terms of age variable. Finally mean scores of the extraversion sub scale differed significantly in terms of marital status, residence, membership of a community, and being active in arts and sports.

Key Words: adulthood, psychological tendencies, neuroticism, psychoticism, extroversion

Giriş

Eysenck'e (1970) göre kişilik, insanın çevreye kendine özgü bir biçimde uyum sağlamasını belirleyen karakterinin, duygusal, bilişsel ve fiziksel yapısının nispeten kararlı ve durağan bir biçimde örgütlenmesidir. Kişilik tipleri insanların davranış örüntülerini tanımlar. Kişilik tiplerinin her birinin güçlü ve zayıf yanları vardır ve hiçbir kişilik tipi bir diğerinden daha iyi değildir (Akt: Kuzgun ve Deryakulu, 2006)

Eysenck kişilik teorisi ilk geliştirildiğinde nörotisizm - stabilite ve dışadönüklük- içedönüklük boyutlarını içerirken daha sonra psikotisizm boyutu da eklenmiştir (Lewis ve ark. 2002).

Dışa dönüklük, sosyalliği ve dürtüsellliği temsil ederken, bu boyutta yüksek puan alan kişiler, insanlarla iletişimi seven, girişken ve yalnız olmaktansa insanlarla olmayı tercih eden biri olarak tanımlanmıştır. Nörotisizm boyutunun duygusal tutarlılığa veya aşırı tepkiselliğe işaret etmekte olduğu ve bu boyutta yüksek puan alan bir kişinin kaygılı, depresif, gergin, çekingen, aşırı duygusal ve düşük özgüveni olabileceği öne sürülmüştür. Psikotisizm boyutu ise soğuk, mesafeli, saldırgan, güvensiz, duygusuz, tuhaf ve empati kuramama, suçluluk ve diğer insanlara karşı duyarsızlık gibi daha çok sıra dışı kişilik özelliklerini ifade etmektedir. Eysenck'in tanımladığı ayırıcı kişilik özelliklerinin belli duygu ve davranışlarla ilişkili olduğu bulunmuştur. Nörotisizm'in kaygı, korku depresyon, düşük benlik saygısı, duygusal ve mantık dışı davranışlar göstermeye yönelik yatkınlık ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Dışa dönüklük ise sosyal olmak, partilere gitmekten, şaka yapmaktan hoşlanmak, birçok arkadaşına sahip olmak, dürtüsellik, kontrolsüz duygular ve bazen güvenilir olmayan kişilik özellikleri göstermekle ilişkilendirilmiştir. Son olarak, psikotisizm saldırganlık, mesafeli davranma, antisosyal davranışlar ve diğer insanlara karşı duyarsız davranma ile ilişkili bulunmuştur (Eysenck ve Eysenck, 1975, Akt: Karancı, Dirik ve Yorulmaz, 2007).

Cattell'e (1969) göre içedönüklük, dış dünyada olanlarla ilişkili olmanın tersine, içsel düşünce ve duyguların zihni meşgul etmesi; Good'a (1959) göre ise, acık etkinliklere karşı gizli ve simgesel etkinliklerin tercih edilmesi, sosyal temastan çekilme eğilimi şeklinde görülen karmaşık bir kişilik özelliğidir. Loevinger'e (1976) göre dışadönükler, dış faktörlerden hareket ederlerken, içedönükler iç ve öznel faktörlerden harekete geçerler (Akt. Henjum, 1983).

Kişilik özelliklerinin incelendiği araştırmalarla ilgili literatur incelendiğinde cinsiyete göre "psikotizm" puanlarının erkekler yönünde "nevrotizm" puanlarının da kızlar yönünde anlamlı derecede farklılaştığını gösteren araştırmalara (Şahin ve Ünüvar, 2010; Deniz ve Kesicioğlu, 2012; Ulucan ve Bahadır, 2011; Shevlin ve ark., 2002) rastlanmaktadır. Benzer başka bir araştırmada (Akdoğan ve ark., 2007), nevrotiklik puanlarının kızlar yönünde, dışadönüklük puanlarının da erkekler yönünde anlamlı derecede farklılaştığı bulgulanmıştır. Karancı, Dirik ve

Yorulmaz (2007) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları başka bir araştırmada, öğrencilerin cinsiyet açısından; dışa dönüklük, nevrotizm ve psikotizm boyutlarında kız ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmalar bulunmadığı da saptanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre kişilik özelliklerinin incelendiği bir araştırmada (Şahin ve Ünüvar, 2010) psikotizm boyutunda; Türkçe ve Resim-Müzik öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı derecede farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Aynı araştırmada da eğitim fakültesi öğrencilerinde Psikotizm, dışadönüklük, nevrotizm puan ortalamalarının 4.sınıflar yönünde yüksek olduğu görülmüştür. Ancak bazı araştırmalarda (Ulucan ve Bahadır, 2011; Deniz ve Kesicioğlu, 2012), öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri açısından psikotizm, nevrotizm ve dışadönüklük alt testlerinden elde edilen puanlar arasında anlamlı farklılaşmalar olmadığı da görülmektedir.

Deniz ve Kesicioğlu (2012) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmen adaylarının anne ve babalarının öğrenim düzeyleri ile psikotizm, nörotizm ve yalan alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Aynı araştırmada öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim düzeyleri ile kişilik ölçeğinin dışa dönüklük alt boyutu arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu farkın kaynağı incelendiğinde üniversite mezunu anneler ile ilköğretim mezunu anneler arasında olduğu ve farkın üniversite mezunu anneler lehine olduğu saptanmıştır.

Bireylerin yetişkinlik çağlarında gösterdiği psikolojik eğilimler, bireyin psiko-sosyal gelişim süreçlerinden etkilenmektedir. Bu araştırmada Gaziantep ilindeki özel ve devlet üniversitelerinde yürütülmekte olan lisansüstü eğitim ve yetiştirme eğitimlerinden yararlanmakta olan bireylerin psikolojik eğilimleri bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın ana problemi doğrultusunda aşağıdaki alt problemler oluşturulmuş ve veriler analiz edilmiştir:

"Bireylerin psikolojik eğilim puanları cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olup olmamaları, yaş, meslek, mesleki kıdem, ikamet, gelir düzeyi, herhangi bir topluluğa üye olup olmadığı ve aktif olarak yürütmekte oldukları herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyetin olup olmadığı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?" sorusuna cevap aranan bu araştırma, lisans üstü eğitim ve yetiştirme eğitimlerinden yararlanmakta olan bireyler üzerinde çalışılmış olması nedeniyle alan yazına ayrı bir katkı sağlamaktadır. Bu araştırma, çeşitli eğitim alanlarında lisansüstü eğitim almakta olan bireyleri kişisel-sosyal özelliklerinin incelenmiş olması açısından önem kazanmaktadır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırmada nedensel karşılaştırmalı araştırma modeli kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırma modelinin kullanıldığı araştırmalar, ortaya çıkmış/var olan bir durumun ya da olayın nedenlerini etkileyen değişkenleri ya da bir etkinin sonuçlarını belirlemeye yönelik bir araştırma türüdür (Büyüköztürk, 2012). Bu araştırmada kişilik özelliklerin belirlenmesi amacıyla kullanılan ölçek ve alt boyutlarından elde edilen puanların (bağımlı değişkenler), cinsiyet, medeni

durum, çocuk sahibi olup olmamaları, yaş, meslek, mesleki kıdem, ikamet, gelir düzeyi, herhangi bir topluluğa üye olup olmadığı ve aktif olarak yürütmekte oldukları herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyetin olup olmadığı değişkenlerine (bağımsız değişkenler) göre farklılaşma gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Gaziantep ilindeki özel ve devlet üniversitelerinde lisansüstü düzeyde olup sürekli eğitim merkezlerinin yürütmekte olduğu sertifikalı eğitim programlarından yararlanmakta olan bireylerden (N:915) oluşmaktadır.

Araştırmanın örnekleme olasılıksız örnekleme yöntemlerinden biri olan tesadüfi (random) örnekleme yolu izlenerek 2012-2013 eğitim yılında Gaziantep ilindeki, Gaziantep Üniversitesi ve Zirve Üniversitesindeki lisansüstü düzeyde olup sürekli eğitim merkezlerinin yürütmekte olduğu sertifikalı eğitim programlarından yararlanmakta olan, ortalama 35 yaş civarında olan 214 (K:98, E:116) yetişkin bireyin (25-51 yaşlar arasında değişen) derse aktif olarak devam eden öğrencilerden oluşturulmuştur. Araştırma grubuna alınan bireyler, araştırmanın yapıldığı üniversitelere bağlı sürekli eğitim merkezlerinde çeşitli sertifika programlarına devam eden en az lisans düzeyinde eğitimlerini tamamlamış olan bireylerdir.

Veri toplama araçları

Bu araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan demografik değişkenleri içeren "Kişisel Bilgi Formu" ve bireylerin psikolojik eğilim puanlarını belirlenmek için Eysenck tarafından geliştirilmiş Eysenck Kişilik Envanteri kullanılmıştır.

Eysenck Kişilik Envanteri

Eysenck Kişilik Envanteri günümüzde tüm dünyada içedönüklük ve dışadönüklük kişilik yapısının ölçülmesinde en yaygın kullanılan ölçme araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Envanter temelde patolojik semptomları değil, daha çok normal davranışları saptamak için geliştirilmiştir (Akt:Kuzgun ve Deryakulu, 2006).

H.J.Eysenck ve S.B.G. Eysenck (1964), bütün kişilik özelliklerinin üç boyutta incelenebileceğini ileri sürmüştür; P(Psikotizm), N(Nörotizm) ve E(Dışadönüklük). Bu kişilik boyutlarını ölçmek amacıyla uzun yıllar süren çalışmaları sırasında bir dizi kişilik envanteri geliştirmişlerdir. İlk olarak Maudsley Tıbbi Envanteri geliştirilmiştir. Bu envanter 40 maddeden oluşup nörotizmi ölçmeyi amaçlamaktadır. Bundan sonra geliştirilen Maudsley Kişilik Envanteri (MPI), nörotizmin yanı sıra içedönüklük-dışadönüklüğün ölçülmesi için geliştirilmiştir. Daha sonra Eysenck ve Eysenck (1964), Maudsley Kişilik Envanteri'ne yalan ölçeğini (L) ilave edip geliştirmiş ve Eysenck Personality Inventory (EPI) oluşturulmuştur.

Eysenck Kişilik Envanteri (EPQ), H.J.Eysenck ve S.B.G. Eysenck tarafından geliştirilmiş olan yetişkin kişilik envanterleri dizisinin son formudur ve bu envanter dört ayrı ölçeğe ait (psikotizm, dışadönüklük, nörotizm ve yalan) 90 asıl

ve 11 yedek olmak üzere toplam 101 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 23 tanesi nörotizm, 21 tanesi dışadönüklük, 25 tanesi psikotizm ve 21 tanesi de yalan ölçeğine aittir (Cantez, 1984).

Her madde için "evet" ve "hayır" seçenekleri vardır. "Hayır" yanıtı verilmesi gereken sorular dışındaki sorulara "evet" yanıtı verilmiş ise 1 puan, hayır yanıtı verilmesi gereken sorulara hayır yanıtı verilmişse 1 puan alınır. Dışadönüklük bölümünde 13, psikotizm bölümünde 6, nörotizm bölümünde 11 ve yalan bölümünde 14 toplam puanın üzerine çıkıldığında ölçülen değişkene ilişkin belirtinin arttığı söylenebilir (Öner, 1997).

Bu araştırmada kullanılan Eysenck Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları, Topçu (1982) tarafından yapılmıştır. Topçu (1982) 566 erkek ve 526 kadın toplam 1092 kişilik Türk örneklem grubuna testi uygulayarak testin tüm ölçeklerinin Türkçe formlarının kabul edilir düzeyde güvenilir olduğunu bulmuştur. Bu boyutların test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının sırasıyla 0.78 ve 0.90 olduğu bildirilmiştir. Elde edilen tüm güvenilirlik katsayıları $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Testin tüm ölçeklerinin ilgili kişilik boyutlarını ölçmek için güvenle kullanılabileceği ifade edilmiştir (Akt. Tokgöz, 1997).

Verilerin analizi

Ölçme aracından elde veriler SPSS 16.00 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak bireylerin her birine ait ölçek ve alt ölçeklerden elde edilen puanları hesaplanmıştır. Ölçeğin toplamından ve alt ölçeklerden elde edilen dağılımların normalliğinin belirlenmesi amacıyla Shapiro Wilk-W testi kullanılmış ve elde edilen bulgular sonucunda dağılımların normal dağılım değerlerinde olduğu, bu nedenle de çoklu varyans analizi kullanmaya uygun olduğu gözlenmiştir. Çoklu varyans analizi (MANOVA) bağımlı değişkenlerin hepsini birden gözeterek, bağımsız değişkendeki gruplar arasında fark olup olmadığını test eder. MANOVA`da varyans eşitliği sağlandığı için gruplar arasındaki farklılaşmaları açıklamada ise çoklu karşılaştırma (Post Hoc) testlerinden Scheffe testi uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorum

1.Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden bireylerin aldıkları puanların dağılımının normalliğini denetlemek amacı ile Bir Örneklem Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış ve elde edilen bulgular Tablo1'de verilmiştir.

Tablo1. *Bireylerin Eysenck Kişilik Envanteri'nin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Dağılımın Normalliğini Denetlemek Amacı ile Yapılan Bir Örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları*

Değerler		Psikotizm	Nevrotizm	Dışadönüklük
N		214	214	214
Normal Parametreler	\bar{X}	3,75	10,27	12,64
	s.s	1,97	3,98	4,13

Kolmogorov-Smirnov Z	1,40	1,30	1,36
p	,059	,066	,061

Bireylerin, Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanların dağılımı normalliğini denetlemek amacı ile yapılan Bir Örneklem Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre Psikotizm, Nevrotizm ve Dışadönüklük puan dağılımları parametric (normal) dağılım özelliği göstermektedir.

2."Bireylerin cinsiyetlerine göre psikolojik eğilimlerine ait puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine cevap aramak için çoklu varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Bireylerin cinsiyetlerine göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları

	Kız n=98	Erkek n=116		
Boyutlar	X	X	F	Sig.
Psikotizm	5.86	5.45	.862	.354
Nevrotizm	12.97	10.63	1.724	.009*
Dışadönüklük	13.22	13.48	.241	.624

Wilks' Lambda = .850; $F_{(15,985)} = 2.596$; $p = .005$

Tablo 2 incelendiğinde bireylerin cinsiyetlerine göre nevrozizm alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarına göre kızların erkeklere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak ölçeğin psikotizm ve dışadönüklük alt testlerine ait puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

3."Bireylerin medeni durumlarına göre; psikolojik eğilimlerine ait puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Bireylerin medeni durumlarına göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları

	Evli n=148	Bekar n=66		
Boyutlar	X	X	F	Sig.
Psikotizm	5.55	5.84	.380	.538
Nevrotizm	12.54	12.72	.059	.808
Dışadönüklük	13.22	10.68	1.66	.032*

Wilks' Lambda = .995; $F_{(12,354)} = 1.22$; $p = .039$

Tablo 3 incelendiğinde bireylerin medeni durumlarına göre dışadönüklük alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları açısından evli olanların bekarlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu ve aralarındaki bu farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak psikotizm ve nevrozizm alt testlerine ait puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

4."Bireylerin çocuk sahibi olup olmalarına göre; psikolojik eğilimlerine ait puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. *Bireylerin çocuk sahibi olup olmamalarına göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları*

Boyutlar	Çocuk sahibi	Çocuk sahibi	F	Sig.
	n=120	değil n=94		
	\bar{X}	\bar{X}		
Psikotizm	5.49	5.84	.617	.433
Nevrotizm	12.15	13.17	2.067	.152
Dışadönüklük	13.43	13.27	.088	.767

Wilks' Lambda = .989; $F_{(8,652)} = .787; p = .502$

Tablo 4 incelendiğinde bireylerin çocuk sahibi olup olmamalarına göre psikotizm, nevrozizm ve dışadönüklük alt testlerinden elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

5."Bireylerin yaşlarına göre psikolojik eğilimlerine ait puanları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. *Bireylerin yaşlarına göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları*

Boyutlar	18-35	36-45	46 +	F	Sig.	Ort.fark
	(A) n=124	(B) n=62	(C) n=28			
	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}			
Psikotizm	5.73	6.92	6.04	1.965	.042*	B>A
Nevrotizm	13.07	9.65	10.72	4.737	.010*	A>B
Dışadönüklük	13.54	13.32	12.64	.643	.527	

Wilks' Lambda = 1.949; $F_{(11,244)} = 2.845; p = .042$

Tablo 5 incelendiğinde; bireylerin içinde buldukları yaş gruplarına göre psikotizm ve nevrozizm alt testlerine ait ortalamalar arasında anlamlı farklılaşmalar olduğu görülmektedir. Yapılan Post-Hoc test istatistiklerinden Scheffe analizi sonucunda; psikotizm alt ölçeği puan ortalamaları açısından; 36-45 yaş grubunda olanların 18-35 yaş grubunda olanlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu; nevrozizm alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları açısından da 18-35 yaş grubunda olanların 36-45 yaş grubunda olanlara göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.

6."Bireylerin mesleklerine göre; psikolojik eğilimlerine ait puanları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Bireylerin mesleklerine göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları

	1 n=13	2 n=13	3 n=11	4 n=10	5 n=48			
Boyutlar	X	X	X	X	X	F	Sig.	Ort.fark
Psikotizm	5.53	7.00	6.18	7.10	5.16	1.481	.209	
Nevrotizm	11.95	12.08	10.58	15.20	13.89	2.375	.039*	4 > 3
Dışadönüklük	13.62	13.53	13.90	12.30	12.70	.755	.556	

Wilks' Lambda = 1.925; F_(12,965) = 2.364; p = .036

Tablo 6 incelendiğinde bireylerin mesleklerine göre nevrozizm alt testinden alınan puanlar arasında sağlık meslekleri grubunda yer alanların İBF meslek grupları grubunda yer alanlara göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları ve aralarındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Ancak ölçeğin psikotizm ve dışadönüklük alt testleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir.

7."Bireylerin mesleki kıdemlerine göre; psikolojik eğilimlerine ait puanları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Bireylerin mesleki kıdemlerine göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları

	1 n=34	2 n=55	3 n=44	4 n=81			
Boyutlar	X	X	X	X	F	Sig.	Ort.fark
Psikotizm	5.17	6.60	5.47	5.28	2.269	.082	-
Nevrotizm	13.64	13.69	12.45	11.49	2.591	.054	-
Dışadönüklük	13.05	13.83	13.65	13.01	.664	.575	-

Wilks' Lambda = .932; F_(10,121) = 1.657; p = .097

Tablo 7 incelendiğinde bireylerin mesleki kıdemlerine göre Eysenck Kişilik Envanterinin alt ölçeklerinden elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşmalar olmadığı görülmektedir.

8."Bireylerin ikamet ettikleri yere göre; psikolojik eğilimlerine ait puanları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 3.8. Bireylerin ikamet ettikleri yere göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları

	Şehir (A) n=193	İlçe (B) n=17	Köy (C) n=4			
Boyutlar	X	X	X	F	Sig.	Ort.fark
Psikotizm	5.58	6.13	6.50	.409	.665	-
Nevrotizm	12.51	13.52	12.50	.298	.742	-
Dışadönüklük	14.38	10.25	11.50	.198	.035*	A>B

Wilks' Lambda = 1.991; F_(12,623) = 2.313; p = .039

Tablo 8 incelendiğinde bireylerin ikamet ettikleri yere göre dışadönüklük alt testinden elde edilen puanlar arasında şehirde ikamet edenlerin ilçede ikamet edenlere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları ve aralarındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Ancak ölçeğin psikotizm ve nörotizm alt testlerinden elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

9."Bireylerin gelir düzeylerine göre; psikolojik eğilimlerine ait puanları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. *Bireylerin gelir düzeylerine göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları*

	751- 750TL ve altı (A) n=34	1501- 1500 TL (B) n=29	2501- 2500 TL (C) n=85	2501 TL ve üstü (D) n=66			
Boyutlar	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	F	Sig.	Ort.fark
Psikotizm	5.67	6.27	5.60	5.40	.492	.688	-
Nevrotizm	13.35	14.72	12.41	11.51	2.964	.033*	B>D
Dışadönüklük	13.38	12.24	12.94	13.95	.880	.453	-

Wilks' Lambda= 1.835; $F_{(14,235)}=1.912; p= .023$

Tablo 9 incelendiğinde bireylerin gelir düzeylerine göre nevroizm alt testinden elde edilen puanlar açısından gelir düzeyi 751-1500 olanların 2501 ve üstü olanlara göre daha yüksek puan ortalarına sahip oldukları ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Bunun yanında psikotizm ve dışadönüklük alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı gözlenmiştir.

10."Bireylerin herhangi bir topluluğa üyeliklerinin olup olmadığına göre; psikolojik eğilimlerine ait puanları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin çoklu varyans analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. *Bireylerin herhangi bir topluluğa üyeliklerinin olup olmadığına göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları:*

	Üye (A) n= 58	Üye değil (B) n= 156		
Boyutlar	\bar{X}	\bar{X}	F	Sig.
Psikotizm	5.62	5.66	.009	.926
Nevrotizm	11.90	13.91	3.25	0.39*
Dışadönüklük	13.89	10.71	3.56	0.30*

Wilks' Lambda= 1.93; $F_{(12,233)}=3.13; p= 0.41$

Tablo 10 incelendiğinde bireylerin herhangi bir topluluğa üyeliklerinin olup olmadığına göre nevroizm ve dışadönüklük ölçeklerinden elde edilen puanlar

arasında anlamlı farklılaşmalar görülmektedir. Grupların aritmetik ortalamaları karşılaştırıldığında nevrozizm alt testinden elde edilen puanlar arasında herhangi bir üyeliği olmayanların göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu; dışadönüklük alt testinden elde edilen puanlar açısından da herhangi bir üyeliği olanların daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür.

11."Bireylerin aktif olarak yürütmekte oldukları sanatsal veya sportif nitelikli herhangi bir topluluğa üyeliklerinin olup olmadığına göre; psikolojik eğilimlerine ait puanları arasında anlamlı farklılaşma var mıdır?" alt problemine ilişkin tek yönlü çok değişkenli varyans analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. *Bireylerin aktif olarak yürütmekte olduğu herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyetlerinin olup olmadıklarına göre Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin çoklu varyans analizi sonuçları*

Boyutlar	Var	Yok	F	Sig.
	n=74	n=140		
	\bar{X}	\bar{X}		
Psikotizm	5.58	5.67	.044	.834
Nevrotizm	11.36	13.25	6.62	.011*
İçedönüklük- Dışadönüklük	14.50	12.76	10.41	.011*

Wilks' Lambda = .928; $F_{(16,232)} = 5.442; p = .001$

Tablo 11 incelendiğinde bireylerin aktif olarak herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyet olup olmadıklarına göre nevrozizm ve dışadönüklük alt testlerinden elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşmalar gözlenmiştir. Nevrotizm alt ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarının herhangi bir faaliyet içinde olmayanlarda; dışadönüklük alt testinden elde edilen puan ortalamalarının da aktif olarak bir faaliyet yürütenler grubunda daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada Eysenck Kişilik Envanterinin nevrozizm alt testinden elde edilen puanların cinsiyete göre kızlarda erkeklere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, ancak ölçeğin psikotizm ve dışadönüklük alt testlerine ait puanlar arasında anlamlı bir farklılaşmalar olmadığı gözlenmiştir. Şahin ve Ünüvar (2010) tarafından eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan bir başka araştırmada, öğrencilerin dışadönüklük ve nevrozizm alt ölçeklerine ait puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma görülmemesine rağmen psikotizm alt testinden elde edilen puan ortalamalarının anlamlı şekilde farklılaştığı; erkeklerin kızlara göre daha psikotik özellikler gösterdiği gözlenmiştir. Yine bazı araştırmalarda (Shevlin ve ark., 2002; Ulucan ve Bahadır, 2011; Özcan ve ark. 2000) nevrozizm puanlarında kızların erkeklere göre anlamlı derecede farklılaşma olduğu gözlenmiştir. Araştırma sonucunda kızlara ait nevrozizm puan ortalamalarının erkeklerden yüksek çıkmış olması, kızların erkeklere göre sahip oldukları cinsiyet rollerine bağlı olarak nevrozik eğilimlerinin

daha yüksek olduğunu şeklinde açıklanabilir. Eysenck Kişilik Envanteri'nin alt testlerinden elde edilen puanlar arasında cinsiyete göre anlamlı farklılaşmalar olmadığını gösteren araştırma sonuçlarına da rastlanmaktadır (Karancı, Dirik ve Yorulmaz, 2007; Ekinci ve Ekinci, 2013; Deniz ve Kesicioğlu, 2012). Bazı araştırmalarda da (Eysenck & Haapasalo, 1989; Hanin vd., 1991; Francis, 1993; Maltby & Talley, 1998; Forrest vd., 2000; Shevlin vd., 2002; Akt: Karancı, Dirik ve Yorulmaz, 2007) ölçeğin psikotizm alt testinde erkek adayların, nörotizm alt testinde de ise kız adayların daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları bulgulanmıştır. Shevlin vd. (2001), cinsiyet ve dışa dönüklük arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki olduğunu ve erkeklerin dışa dönüklük puanında kızlara göre oldukça yüksek olduklarını belirtmişlerdir. Aynı araştırmada dışa dönüklük ve psikotizmin erkek cinsiyet rolleri, nörotizmin ise kadın cinsiyet rolleri ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde cinsiyet açısından testin alt testlerinden elde edilen bulguların araştırmadan araştırmaya farklı olması; araştırma grubu olarak incelenen grupların yaş, eğitim düzeyi, SED ve araştırma grubunun cinsiyet rollerini algılama biçimleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Literatür incelendiğinde kişilik özelliklerine ilişkin araştırmaların genellikle ergen ve genç yetişkinler düzeyindeki bireylerden oluşan araştırma grupları üzerinde çalışılmış olması, ancak bu araştırmadaki çalışma grubunu oluşturan bireylerin genellikle orta yaş düzeyindeki bireyler olmasının araştırma sonuçlarında ortaya çıkan bulguların farklı olmasını açıklayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada bireylerin medeni durumlarına göre Eysenck Kişilik Envanterinin dışadönüklük alt testinden elde edilen puanlar açısından evli olanlar lehine anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu bulgulanmış, ancak psikotizm ve nevrotizim alt testlerine ait puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Öğretmenler üzerinde yapılan benzer bir araştırmada (Bektaş, Yazıcı ve Altun, 2013) medeni durum açısından nörotizim ve psikotizmin depresif belirtilerinin medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma sonucunda dışadönüklük alt testinden elde edilen puan ortalamalarının evli olanlarda yüksek çıkmış olması, evlilikle beraber bireyin sahip olduğu rol ve sorumluluklarının evlilikle beraber değişmesinin, sosyalleşme süreciyle ilişkili önemli roller kazandırdığı ve evlilerde daha yüksek dışadönüklük puanlarının elde edilmesine kaynaklık etmiş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada bireylerin çocuk sahibi olup olmamalarına göre Eysenck Kişilik Envanterinin psikotizm, nevrotizim ve dışadönüklük alt testlerinden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı gözlenmiştir. Bu sonuç, psikolojik eğilimlerin çocuk sahibi olma veya olmamaya bağlı olarak değişmediğini göstermektedir. Literatür incelendiğinde; bireylerin çocuk sahibi olup olmalarına göre psikolojik eğilimlerin farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin verilere rastlanmamıştır.

Eysenck Kişilik envanterinin psikotizm ve nevrotizim alt testlerine ait ortalamalar arasında bireylerin içinde buldukları yaş gruplarına göre psikotizm puan ortalamalarının 36-45 yaş grubunda olanların diğer yaş gruplarına göre anlamlı derecede yüksek olduğu; nevrotizim alt testinden elde edilen ortalamalar açısından da 18-35 yaş grubunda olanların diğer yaş

grubunda olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu yönünde farklılaşma gösterdiği görülmüştür. Bu sonuçlar, ilk yetişkinlik dönemiyle beraber nevrotik eğilimlerin, orta yaşlılık döneminde de psikotik eğilimlerin görüldüğünü göstermektedir. İlk yetişkinlik diye tanımlanan gençlik döneminin psiko-sosyal gelişim özellikleri, orta yaş döneminin de bir kriz dönemi olması araştırma sonuçlarının desteklediği bilgilerdir. Ancak literatür incelendiğinde bazı araştırmalarda (Bektaş, Yazıcı ve Altun, 2013; Ekinci ve Ekinci, 2013) yaş değişkeni açısından nörotizm ve psikotizmin depresif belirtilerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı şeklinde sonuçlara da ulaşılmaktadır.

Bireylerin mesleklerine göre Eysenck Kişilik Envanterinin nevrotizm alt testinden alınan puan ortalamalar arasında sağlık meslekleri grubunda yer alanların İktisadi ve İdari Bilimler alanında yer alan meslek gruplarına göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları ve istatistiksel olarak da bu farkın anlamlı olduğu gözlenmiştir. Bunun yanında psikotizm ve dışadönüklük alt testleri puanları arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Literatür incelendiğinde psikolojik eğilimlerin mesleklere göre incelendiği araştırma bulgularına rastlanmamakla beraber, çeşitli meslek tercihlerinin kişilik özellikleriyle ilgili olduğu bilinmektedir. Seçilen meslek alanı kişiliğin bir doyumuna olabileceği gibi, o meslek alanı kişiliğin bilinç dışı ihtiyaçlarını karşılamada bir araç niteliği taşıyor olabilir. Sağlık meslekleri grubunda yer alanların iktisadi ve idari bilimler alanında çalışanlardan daha yüksek nevrotizm puanlarına sahip olması sağlık grubunda çalışanların nevrotizm eğilimli bireyler olması, daha duygusal daha vicdani yaklaşımlara sahip olmaları yani sosyal yardım ihtiyacı gibi bir mesleki değere sahip olmaları ile açıklanabilir.

Bireylerin mesleki kıdemlerine göre Eysenck Kişilik Envanterinin alt ölçekleri arasında anlamlı farklılaşmalar olmadığı görülmüştür. Yine Bektaş, Yazıcı ve Altun (2013) tarafından yapılan bir araştırmada kıdem yılı açısından nörotizm ve psikotizmin depresif belirtilerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ifade edilmiştir. Paralel bir başka araştırmada yıl değişkenine göre farklı liglerde yer alan futbolcuların kişilik özelliklerinin incelendiği bir araştırmada (Yıldız, 2008) psikotizm alt boyutuna ilişkin karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; yıl değişkenine göre farklı liglerde yer alan futbolcuların psikotizm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgulanmıştır. Literatür incelendiğinde bu araştırma sonuçlarıyla paralel sonuçlar olduğu görülmüştür. Bu araştırmada bireylerin yaş değişkenine göre psikotizm ve nevrotizm puanları arasında farklılaşma olmasına rağmen mesleki kıdem açısından farklılaşmama olmaması, mesleki kıdemle kişilik eğilimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmamasıyla açıklanabilir.

Bireylerin ikamet ettikleri yere göre Eysenck Kişilik Envanterinin dışadönüklük alt testinden elde edilen puanlar arasında şehirde ikamet edenlerle ilçede ikamet edenler arasında; şehirde ikamet edenler lehine anlamlı farklılaşmalar olduğu, ancak psikotizm ve nörotizm alt testlerinden elde edilen puanlar arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir araştırmada (Bayram ve Bilgel, 2008) ikamet edilen bölge ile depresyon arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu araştırmada dışadönüklük puanlarının yüksek çıkmış olması, daha büyük yerleşim

merkezlerinde ikamet etmenin sağladığı sosyal etkileşim avantajlarıyla açıklanabilir.

Bireylerin gelir düzeylerine göre Eysenck Kişilik Envanterinin nevrotizm alt testinden elde edilen puanlar arasında gelir düzeyi 751TL-1500TL olanlarla 2501TL ve üstü olanlar arasında; 751TL-1500TL olanlar lehine anlamlı düzeyde farklılaşmalar olduğu ancak psikotizm ve dışadönüklük alt ölçeği puanları arasında anlamlı farklılaşmalar olmadığı görülmüştür. Öğretmenler üzerinde yapılan bir araştırmada (Bektaş, Yazıcı ve Altun, 2013) gelir açısından nörotizm ve psikotizmin depresif belirtilerinin anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı ifade edilmiştir. Başka bir araştırmada (Koç, Avşaroğlu ve Sezer, 2004) nevrotik problem kaynağı ile sosyo-ekonomik düzey arasında yüksek gelirli öğrencilerin daha nevrotik belirtiler göstermelerine rağmen anlamlı bir farklılık olmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, sosyo-ekonomik boyutlardan biri olan gelir düzeyinin, benlik algısını etkileyen faktörlerden biri olduğu düşünüldüğünde; gelir düzeyinin düşük olduğu çevrelerde nevrotik veya psikotik yönde ruhsal eğilimler ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada bireylerin herhangi bir topluluğa üyeliklerinin olup olmadığına göre Eysenck Kişilik Envanterinin nevrotizm ve dışadönüklük ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında; nevrotizm alt testinden elde edilen puanlar arasında herhangi bir üyeliği olmayanların herhangi bir üyelikleri olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu; dışadönüklük alt testinden elde edilen puanlar arasında da herhangi bir üyeliği olanlar lehine anlamlı farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Mcelroy (1997), kişilik, sosyal destek ve yalnızlık kavramları arasındaki ilişkiyi incelediği bir araştırmada, sosyal destek, dışa dönüklük ve iyi oluşla yalnızlık arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür (Akt: Erdeğer, 2001). Herhangi bir topluluğa üye olmanın sağladığı aidiyet duygusu, üst düzey ihtiyaçlardan biri olan sevgi ihtiyacının karşılanması açısından önemlidir.

Bireylerin aktif olarak herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyet olup olmadıklarına göre Eysenck Kişilik Envanterinin nevrotizm ve dışadönüklük alt testlerinden elde edilen puanlar arasında; nevrotizm alt ölçeğinden elde edilen puanlar arasında herhangi bir faaliyet içinde olmayanların herhangi bir faaliyet içinde olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu; dışadönüklük alt testinden elde edilen puanlar arasında da aktif olarak bir faaliyet yürütenler lehine anlamlı farklılaşmalar olduğu gözlenmiştir. İlköğretim I. kademe çağındaki çocuklara uygulanan düzenli badminton eğitim programının nevrotik sorun düzeyleri üzerinde etkili olup olmadığının incelendiği bir deneysel araştırmada (İlhan ve Gencer, 2010) gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşmalar olmadığı görülmüştür. Araştırmada, herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyet yürütenlerin dışadönüklük puanlarının yüksek çıkmış olması, dışadönük kişilik özelliğinin bir sonucu olarak düşünülmektedir.

Öneriler

Yetişkin bireylerin çeşitli kişilik özelliklerinin cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olup olmamaları, yaş, meslek, mesleki kıdem, ikamet, gelir düzeyi, herhangi bir topluluğa üye olup olmadığı ve aktif olarak yürütmekte oldukları herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyetin olup olmadığı değişkenlerine göre

incelendiği bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Özellikle psikolojik destek, eğitim ve danışmanlık hizmetlerini yürütenlerin; cinsiyet, medeni durum, yaş, meslek, ikamet, gelir düzeyi, herhangi bir topluluğa üye olup olmadığı ve aktif olarak yürütmekte oldukları herhangi bir sportif veya sanatsal faaliyetin olup olmadıkları değişkenlerinin kişilik özelliklerinin önemli belirleyicileri ve önemli bireysel farklılıklar olduğunun dikkate alınması,

Bireylerin dışadönüklük yönünde özellikler kazanması ve daha sağlıklı ruhsal özelliklere sahip olması açısından herhangi bir topluluğa üye olmaları veya aktif olarak herhangi bir spor veya sanat faaliyetleri içinde bulunması önerilmektedir.

Kaynakça

Akdoğan, S., Arslan, F., Bayraktar, G. (2007). Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Adana.

Başaran, İ.E. (2000). *Örgütsel Davranış: İnsanın Üretim Gücü*. Ankara: Umut.

Bayram, N. & Bilgel, N. (2008). The prevalence and socio-demographic correlations of depression, anxiety and stress among a group of university students. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. 43, 667-672.

Bektaş, S. Ç., Yazıcı, H. ve Altun, F. (2013). Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ve Kişisel Sağlık Davranışları İle Depresif Belirtileri Arasındaki İlişkiler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 17 (1): 127-141.

Büyükköztürk, Ş. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.

Cantez, E. (1984) Türkiye'de Kullanılan Bazı Testlerin Uygulamalarından Elde Edilen Sonuçlar: Eysenck Şahsiyet Testi ile Değerlerin Tetkiki Testi, *İstanbul Üniversitesi Tercübi Psikoloji Çalışmaları*, Sayı:14, s.53-63.

Deniz Ü., Kesicioğlu O.S. (2012). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kişilik Özelliklerinin Bazı Değişkenlerle İlişkinin İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi (Kefad)* Cilt 13, Sayı 2, Ağustos 2012, Sayfa 1-13.

Ekinci, O. Ekinci, A. (2013). Major Duygudurum Bozukluklarında Kişiliğin Üç Boyutlu Değerlendirilmesi ve Klinik Özelliklerle İlişkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi*. 2013; 50: 15-22.

Erdeğer, N. (2001). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.

Eren, E. (2004). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta

Eysenck H.J., Eysenck S.B. (1964) *Manual of the Eysenck Personality Inventory*. University of London Press, London.

Forrest, S., Lewis C.A., Shevlin, M. (2000). Examining the factor structure and gender bias of the Eysenck personality Questionnaire Revised-Abbreviated. *Personality and Individual Difference*. 29 (3), 579-588.

Hanin, Y., Eysenck, S.B.G., Eysenck, H.J. ve Barrett, P. (1991). A cross-cultural study of personality: Russia and England. *Personality and Individual Difference*. 12 (3), 265-271.

Henjum, A. (1983). Introversion: a misunderstood "individual difference" among students. *Education*, 103(1), 39-43.

İlhan, L. ve Gencer, E. (2010). Çocuklarda Nevrotik Eğilimler ve Badminton Eğitimi İlişisine Yönelik Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. Cilt 4, Sayı 2.

Karancı, N., Dirik, G. ve Yorulmaz, O. (2007). Eysenck Kişilik Anketi - Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3).

Koç, M. Avşaroğlu, S. Sezer, A. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Problem Alanları Arasındaki İlişki. *Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11, 483-497.

Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2006) *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara: Nobel, 2006, 346 s.

Lewis, C.A, Francis L.J, Shevlin M at al. (2002). Confirmatory factor analysis of the French translation of the abbreviated form of the Revised Eysenck Personality Questionnaire (EPQR-A). *Europe J Psychol Assess*, 18: 79-85.

Maltby, J., Talley, M. (1998). The psychometric properties of an abbreviated form of the Revised Junior Eysenck Personality Questionnaire (JEPQR-A) among 12-25-year-old U. S. young persons. *Personality and Individual Difference*. 24 (6), 891-893.

Özcan, Y., Özcan, H. ve Ünal, S. (2000). *Akne Vulgarisli Bireylerde Kişilik Özellikleri*. 36. Ulusal Psikiyatr Kongresi: 03-07 Ekim 2000. Adora Golf Resort Hotel, Belek – Antalya.

Shevlin, M., Bailey, F. ve Adamson, G. (2002). Examining the factor structure and sources of differential functioning of the Eysenck Personality Questionnaire Revised-Abbreviated. *Personality and Individual Difference*, 32, 479-487.

Şahin, H. ve Ünüvar, P. (2010). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Becerileri ve Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 1C0364, 6, (1), 1216-1226.

Ulucan, H. ve Bahadır, Z. (2011). Haltercilerin Kişilik Özelliklerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Niğde Üniversitesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt 5, sayı 2.

Yıldız, M. (2008). *Farklı Liglerde Yer Alan Futbolcuların Kişilik Tipler İle Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. *Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, Ankara.